

O divjaci.

Lepa, kaj ne da, dragi otroci, so naša stanovanja. Kako ponosno se vrstí hiša poleg hiše, jedna krásnejša nego druga. Kako veličastna n. pr. je palača bogatinova sredi mesta! Borna, se ve da, je koča ubozega kmeta, ali v primeri s stanovališčem divjakov vendar še dosti lepa. Čujte, kakšne hiše si stavijo divjaci!

Mesto zidú iz kamenja ali opeke imajo hiše divjakov iz protja in vej spletene stene, ki so znotraj in zunaj ometane z glino; na teh stenah stoji okrogla streha iz práproti ali iz velicih listov različnega drevja. Jediná majhena odprtina v steni nadomestuje zajedno duri in okno, — dà, še celó dimnik, skozi kate-rega uhaja dim, kadar gori ogenj znotraj hiše. Vsa hiša je obdana z nizkim zidom. Taka hiša še dosti dobro brani uboge prebivalce pekočega solnea, vetra in dežja, a manj so zavarovani pred mrazom in sovražnikom. Take in tem podobne hiše nahajamo samo v gorkih pokrajinah v Ameriki, Afriki, Avstraliji in na azijskih otocih, a to samo pri narodih, kateri še zemlje ne obdelujejo. Taki narodi se zovó divji. Ali zeló bi se motili, dragi moji, mislèč, da mora divjak biti vselej divje mravi in divjih navad. Nekateri divjaci so tudi dobrega srca. Nekateri imajo telesno barvo ali polt črno, drugi rumenkasto, drugi skoro rudečo kakor baker, ali pa rujavo. Poslednji so praprebivalci Amerike in jih je sedaj že jako malo; imenujejo se Indijani. Taki divjaci nimajo skoro nikake obleke razven malega zástora in plašča od živalskih kož. Oboroževajo se navadno s kopjem. Nekateri zli divjaci imajo navado, da konico (špico) na kopji s strupom natréjo in kogar tako orožje samo količkaj rani, mora umreti.

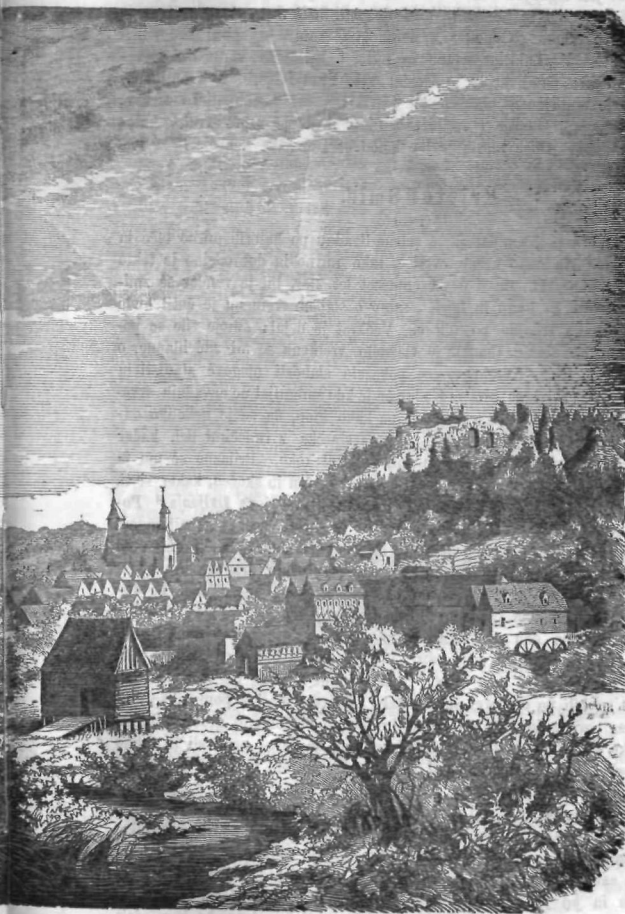
Hrana divjakov je različna in se ravna po onem kraji, kder so naseljeni. Mnogi lové zverí, in ti potrebujejo največ prostora; drugi se živé ob ribah, zopet drugi ob ovočji in rastlinskih plodovih; a divjaci v Avstraliji snedó vse, kar se le da ugrizniti: meso in ovočje, dà, tudi razna golazen jim dobro diši in celó prsti (zemlje) si natlačijo v prazne želodec.

Divjaci si ne narejajo nobenih držav, le udje jedne rodbine ali jednega plemena se držé skupaj. Kupčujejo še dandanes takó, kakor v pradobi, zamenjavajo si namreč razne reči. Od Evropljanov sprejemajo radi železne nastroje, potem vsakoršno bliščečo drobnjad, zrcala in steklene biserje, šareno robo in zlasti tobak; kder so v ožjej dotiki z Evropljani, tu se tudi oblačijo v evropska oblačila in često izgledajo jako smešni v njih.

V.

Brandis nad Orlico.

Med skalnatimi vrhovi na desnem bregu tihe Orlice na Českem leží mesto Brandis. Na severovzhodu se vidijo razvaline nekdanjega gradú, kjer so poprej gospodovali gospodje z Bozkovie, katerih je bil v 14. stoletji tudi Brandis. V 16. stoletji je bilo mesto v rokah gospodov Pernšteinskih, potem je prešlo na Žerotine, v 17. in 18. stoletji pa na Trautmannsdorfe in na drugo različno gospodo, dokler se nij konečno udalo grofom z Waldsteina. Leta 1858. je kupi belgijski knez Chimay, kateri je to mesto že jako polepšal. V Brandisu nad

Brandis nad Orlicy.

Orlico se je rodil 1564 l. slavni Karel st. z Žerotina, poznejši glavar mejne grofije Moravske in poslednji gospod tega rodú na Brandisu. Po bitki Belogorskeje, ko so jeli izganjati brate česke in so ti zapuščali dom in ognjišče, bil je Brandis mnogim za utočišče, med družimi tudi Janu Amosu Komenskemu. Tu pod vrhom „Klopote“ v domu „na Srubi“ je spisal neumrljivi preustrojitelj šolstva „Labirint svetá“ in 1625. l. „Globino varnosti.“ Znameniti poslopji sti: Grad, ki ga je sezidal grof Franjo Norb. z Trautmansdorfov, pozneje razširjen in okrašen od Karla Blažka, in župnijska cerkev, ki so jo imeli poprej Husitje v svojini, a 1629. l. se je zopet vrnila katoliškim duhovnikom. Blizu mesta je lep kolodvor Dunajske železnice. v.

Krištof Šmid.

(Konec.)

Kakor srebrn potoček napajajôč zelene livade, po katerih mirno teče in ob katerega bregovih rastó nežne cvetice, tako mirno in dobrodejno je teklo življenje Krištofa Šmida. Da-si êez osemdeset let star, bil je vendar še zmirom êvrst in zdrav na duhu in telesu, samo o slabem vremenu je čutil hude bolečine in nekako trganje po telesu. Večkrat je dejal: „moje žile so podobne strunam na plunki (harfi); o vlažnem vremenu se mi zdé hlapne, o lepem pa zategunjene.“ Kmalu so se pokazale slabosti njegove starosti in blagi starček je začel vidno hirati. Kadar ga je kdo spremljal po navadnih sprehajališčih, večkrat mu je bilo treba sésti na kako klop, da se je nekoliko oddahnil. In kako prijetno je bilo videti sivega starčka z rudečimi lici, kadar mu je kak otrok prinesel cvetico in mu poljubil roko. Prijazno se mu je nasmehnil, zahvalil in dejal: „jaz nijsem več tako uren in skočen, kakor si ti, ljubo moje dete; poglédi me, jaz sem užé na večeru svojega življenja.“ Polagoma je korakal proti svojej hišici, a kmalu je prišel čas, da je nij mogel več zapustiti. Bil je še vedno delaven in bistrega duhá. Malo dni pred smrtjo je še spisal dogodbe svojega življenja na prošnjo dragega mu prijatelja, umrlega kardinala pl. Diepenbrocka, Vratislavskega knezoškofa. Te dogodbe so zeló mikavne, le škoda, da nijso dogotovljene.

Leta 1853., na dan sv. Krištofa, povabil je starček k sebi na kosilo svoja dva še živeča brata in dve sestri. Vsi skupaj so bili stari 380 let. Pri jedi je bil Krištof Šmid zeló vesel. S pobožnimi občutki jih je spominjal, kolike sirote so bili po očetovej smrti; kako je živela mati v pomanjkanji in trpljenji, brez novcev in pomoči; kako bridko so plakali pri grobu dobrega očeta in kako čudno je ljubi Bog skrbel za vse, da so se preživelí in toliko starost dosegli. „Hvalite Boga“, dejal je ganjenim bratom in sestram, „kateri tako čudno skrbi za človeka.“

God, katerega je Kr. Šmid ta dan praznoval, bil je poslednji v njegovem življenji. Kmalu potem so se vrstile različne nadloge êez ubozega starčka. V začetku zime mu je izbolela sestra Franja, ki je toliko let živela z njim v veselji in zadovoljnosti. Po cele noči je Krištof Šmid sedel pri postelji bolne sestre in jej je stregel, kolikor je mogel in znal. V tem težavnem poslu mu je pomagala sestra Reza, ki je prišla takój k njemu, ko je zvedela o nevarnej bolezni svoje sestre. Bilo je dne 18. julija ob dveh zjutraj, da mu je umrla blaga sestra Franja, njegova najboljša postrežnica. Kako hudo